

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/109/2023
Identifikačné číslo spisu:	8113205282
Dátum vydania rozhodnutia:	25.09.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8113205282.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Q.. K. F.K., narodenej XX. V. XXXX, K., W. XXX/XX, zastúpenej JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom, Svidník, Sovietskych hrdinov 163/66, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 1523/71, IČO: 00 166 073, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 9C/49/2013, o dovolaniach oboch strán sporu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 1. marca 2023 sp. zn. 3Co/5/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovanej o d m i e t a .

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 1. marca 2023 sp. zn. 3Co/5/2023 v zmeňujúcej časti vo veci samej a v časti trov konania z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) v poradí tretím rozsudkom zo 16. apríla 2018 č. k. 9C/49/2013-284 uložil žalovanej (označenej inak spôsobom „SR - Ministerstvo spravodlivosti, ...“) povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu vo výške 190 800 € (v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku); v prevyšujúcej časti žalobu (požadujúcu náhradu nemajetkovej ujmy v sume 1 000 000 €) zamietol a žalovanej uložil tiež povinnosť žalobkyni „nahradit“ (správne „zaplatiť“ - pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) „trovy“ (správne „náhradu trov“ - opäť pozn. najvyššieho súdu) konania v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) rozsudkom zo 14. mája 2019 sp. zn. 4Co/115/2018 takýto rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcom výroku zmenil uložením žalovanej povinnosti zaplatiť žalobkyni 81 400 € titulom náhrady nemajetkovej ujmy a zamietnutím žaloby v prevyšujúcej vyhovujúcej časti. V zamietajúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a rozhodol o náhrade trov konania. Najvyšší súd ostatný raz v tejto veci rozhodol uznesením z 27. októbra 2022 sp. zn. 6Cdo/224/2019 o dovolaniach oboch strán sporu proti takémuto rozsudku tak, že dovolanie žalobkyne odmietol a rozsudok odvolacieho súdu vo vyhovujúcej časti vo veci samej a v časti o náhrade trov konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Nato

odvolací súd rozsudkom z 1. marca 2023 sp. zn. 3Co/5/2023 rozsudok vo vyhovujúcom výroku I. o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni 20 800 € titulom náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 387 ods. 1 aj 2 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „CSP“) potvrdil a v prevyšujúcej vyhovujúcej časti podľa § 388 CSP zmenil výrok I. tak, že žalobu nad práve uvedenú sumu zamietol. Priznal žalobkyni z titulu nároku na náhradu nemajetkovej ujmy nárok na náhradu trov konania a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania z titulu nároku na náhradu škody (trovy obhajoby). Náhradu trov dovolacieho konania stranám sporu nepriznal.

3. Už tu sa javí vhodné pripomenúť, že žalobkyňa sa od žalovanej (označenej v žalobe spôsobom „Slovenská republika, zast. Ministerstvo spravodlivosti ...“) pôvodne domáhala zaplata 15 380 420 niekdajších Sk (510 536,41 €) s 9 %-ným úrokom z omeškania od 26. januára 2007 do zaplata a súd prvej inštancie (do 30. júna 2016 vrátane „stupňa“) v poradí prvým rozsudkom (z 9. marca 2009 č. k. 9C/92/07-223) uložil žalovanej (pokiaľ šlo o vec samu) povinnosť zaplatiť žalobkyni 165 969,60 € s 9 %-ným úrokom z omeškania a vo zvyšku žalobu zamietol. Takýto jeho rozsudok odvolací súd rozsudkom z 13. novembra 2009 sp. zn. 4Co/76/2009 potvrdil čo do zamietnutia žaloby o 12 627,63 € a vo zvyšku ho zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Následne po odmietnutí dovolania žalobkyne, smerujúceho proti výrokom rozsudkov oboch nižších súdov o zamietnutí žaloby v časti o zaplata 12 139 € v poradí druhým rozsudkom súdu prvého stupňa zo 4. mája 2011 č. k. 9C/92/2007-377 (po pripustení 14. marca 2011 zmeny žaloby, spočívajúcej v rozšírení pôvodnej požiadavky na sumu 1 000 000 € s 9 %-ným úrokom z omeškania ročne od 27. júla 2006 do zaplata) došlo k uloženiu žalovanej povinnosti zaplatiť žalobkyni 230 000 € s 9 %-ným úrokom z omeškania od 26. januára 2007 do zaplata (do 3 dní od právoplatnosti rozsudku), k zamietnutiu žaloby v prevyšujúcej časti a k vyhradeniu rozhodnutia o trovách konania osobitnému rozhodnutiu. Tento rozsudok odvolací súd na odvolania oboch strán sporu rozsudkom z 2. decembra 2011 sp. zn. 4Co/74/2011 potvrdil vo vyhovujúcej časti vo veci samej, týkajúcej sa istiny aj v zamietajúcej časti vo veci samej a zmenil ho vo výroku o priznaní úrokov z omeškania zamietnutím žaloby aj v tejto časti. Najvyšší súd nato uznesením z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 na dovolanie žalovanej (podľa záhlavia tohto uznesenia nesprávne „žalobkyne“) zrušil rozsudok odvolacieho súdu z 2. decembra 2011 vo výroku potvrdzujúcim žalobe vyhovujúce rozhodnutie súdu prvého stupňa (o povinnosti na zaplata 230 000 €) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie; na čo odvolací súd nadviazal uznesením z 25. januára 2013 sp. zn. 4Co/95/2012, ktorým (rozhodujúc takto už len o odvolaní žalovanej) zrušil v poradí druhý rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni 230 000 € a v rozsahu zrušenia vrátil vec na ďalšie konanie súdu prvého stupňa.

4. Odvolací súd svoj ostatný rozsudok z 1. marca 2023 sp. zn. 3Co/5/2023 odôvodnil právne ustanoveniami § 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „zákon č. 514/2003 Z. z.“); § 5 ods. 1 a § 9 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej tiež len „zákon č. 58/1969 Zb.“); čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej tiež len „Dohovor“); čl. 2 ods. 2 a čl. 17 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej tiež len „Ústava“) a § 101 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „OZ“) i s poukazmi na celý rad rozhodnutí najvyššieho súdu (sp. zn. 4MCdo/15/2009, 1Cdo/53/93, R 35/1991, 3Cdo/194/2010, 4Cdo/125/2019, 4Cdo/171/2005, 6MCdo/15/2012, 3Cdo/19/2018, 6Cdo/44/2017, 3Cdo/25/2019, 3Cdo/7/2017 a 6Cdo/37/2012, posledného vydaného priamo v prejednávanej veci); Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej tiež len „NS ČR“ 1Cz 6/90 - publikovaný ako R 35/1991 a 30Cdo 2357/2010); Ústavného súdu Českej republiky (IV. ÚS 428/05, IV. ÚS 642/05 a II. ÚS 590/08); Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „ÚS SR“ II. ÚS 78/05, II. ÚS 10/99, II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09, I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06, IV. ÚS 92/09, IV. ÚS 209/2010, m.m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS. 328/05, IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06 a III. ÚS 147/06); ako aj viacerých súdov prvej inštancie a odvolacích súdov (Okresného súdu - ďalej len „OS“ Lučenec sp. zn. 5C/161/2013 a 6C/131/2014, Krajského súdu - ďalej len „KS“ v Banskej Bystrici sp. zn. 14Co/433/2014, 16Co/63/2016

a 16Co/104/2016, OS Rimavská Sobota sp. zn. 8C/144/2009 a 8C/227/2015, OS Košice II sp. zn. 11C/229/2010 a 37C/31/2014, KS v Košiciach sp. zn. 3Co/175/2016 a 6Co/322/2016, OS Prešov sp. zn. 20C/43/2018 a 14C/45/2020 a svoje rozhodnutia - rozumej rozhodnutia KS v Prešove sp. zn. 14Co/1/2021 a 3Co/50/2022).

5. V odôvodnení rozsudku odvolací súd uviedol, že predmetom konania (a teda aj odvolacieho prieskumu) po odmietnutí dovolania žalobkyne (uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/224/2019) ostal uplatnený nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy v sume 81 400 €, ktorý žalobkyňa odôvodňovala tým, že bolo voči nej začaté trestné stíhanie, bola vzatá do väzby, čím došlo k obmedzeniu jej osobnej slobody, utrpela jej povest', znemožnil sa jej výkon advokácie, znížil sa príjem, bol vážne narušený jej rodinný, osobný a pracovný život a napokon bola spod obžaloby oslobodená. Odvolací súd ďalej konštatoval, že súd prvej inštancie tvrdenú nezákonnosť správne posudzoval podľa zákona č. 58/1969 Zb. K žalovanou vznesenej námietke premlčania dovolací súd konštatoval správnosť jej vyhodnotenia súdom prvej inštancie ako nedôvodnej, keďže pre včasnosť nároku žalobkyne postačovala všeobecná trojročná premlčacia doba, ktorá začala plynúť odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať prvýkrát, t. j. odo dňa vzniku práva. Rozsudok OS Žilina zo 14. októbra 2004 č. k. 3T/394/2000-1562 v spojení s uznesením KS v Žiline z 26. júla 2005 č. k. 1To/38/2005-1608, ktorými bola žalobkyňa spod obžaloby oslobodená, nadobudol právoplatnosť 26. júla 2005 a žaloba bola na súde podaná 24. októbra 2007, teda ešte v rámci trojročnej všeobecnej doby.

6. Odvolací súd ďalej konštatoval, že v súlade s ustálenou súdnou praxou zodpovedá štát za škodu spôsobenú začatím (vedením) trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsudzujúcim rozhodnutím trestného súdu. Ako ďalej uviedol, táto zásada bola vyjadrená už vo viacerých skorších rozhodnutiach, ktoré sa týkali náhrady škody spôsobenej štátnym orgánom v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Rozhodovanie súdov podľa tohto zákona sa ustálilo na názore, že ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol oslobodený spod obžaloby, má podľa § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Zb. zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia (R 35/1991). Na to nadviazal záver, že ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol spod obžaloby oslobodený, má pri splnení ďalších zákonných predpokladov podľa § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Zb. zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia (rozsudok najvyššieho súdu z 30. marca 2011 sp. zn. 3Cdo/194/2010).

7. Odvolací súd považoval za nepochybné, že vo vzťahu k žalobkyňi bol vykonaný nesprávny zásah štátu, ktorý musí byť odčinený, keďže za takýto zásah v súlade s vyššie uvedeným zodpovedá štát. Žalobkyňa v tomto konaní uplatnila nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za jej trestné stíhanie trvajúce 10 rokov a skončené jej oslobodením spod obžaloby, vrátane väzby vykonanej v priebehu trestného konania od 12. augusta 1995 do 11. februára 1996 (väzba vykonaná od 25. augusta 1995), pričom uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy z časového hľadiska spadal do obdobia účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. (t. j. pred nadobudnutím účinnosti neskoršieho zákona č. 514/2003 Z. z.). Tento síce nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu a trestné stíhanie (ako samostatný ním poznaný nárok na náhradu) neupravoval, a preto popri úprave v Dohovore (predstavujúcej základ nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu) ústavnoprávne základy nároku na náhradu za trestné stíhanie (skončené oslobodením spod obžaloby) bolo treba hľadať v Ústave. Odvolací súd konštatoval, že vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a súd prvej inštancie aj správne aplikoval právne predpisy vzťahujúce sa na prejednávajúcu vec, nesprávne však rozhodol o priznanej výške náhrady nemajetkovej ujmy.

8. Pokiaľ šlo o namietanú výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, odvolací súd sa stotožnil s postupom súdu prvej inštancie o priznaní nároku na odškodnenie za čas trvania väzby odkazujúc na rozsudok NS ČR sp. zn. 30Cdo 2357/2010 na hornej hranici sumou 60 €/deň (1 500 CZK = 60 €) s poukazom na okolnosti daného prípadu (dopad väzby na osobný a profesijný život, česť, dobrú povest' a poškodenie zdravia) a potvrdil správnosť postupu súdu prvej inštancie, keď vychádzal z dĺžky mesiaca 30 dní, doby trvania väzby 6 mesiacov a nimi podmieneného odškodnenia za väzbu vo výške 10 800 €. Odvolací súd v uvedenej súvislosti doplnil, že priznaná náhrada zo strany súdu prvej inštancie zapadá do

úvah primeranosti relatívnej satisfakcie, nakoľko ide o výnimočné okolnosti konkrétnej právnej veci, kde sa pripúšťa vyššia relatívna satisfakcia.

9. Výšku nemajetkovej ujmy za vedené trestné stíhanie určil odvolací súd na sumu 10 000 € s poukazom na rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov v obdobných veciach, judikatúru ÚS SR a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej tiež len „ESLP“) a dĺžku trvania trestného stíhania po dobu takmer desiatich rokov. Konštatoval, že u žalobkyne išlo o desaťročné, dlhoročné trestné stíhanie, ktoré prekračuje priemernú dĺžku vedenia trestného stíhania v obdobných prípadoch a v konaní bolo preukázané, že tieto okolnosti mali vplyv na zmenu správania žalobkyne a jej bežného života; ako aj to, že niet najmenších pochybností o záveroch trestného konania vedúceho k oslobodeniu žalobkyne spod obžaloby (bod 50. rozsudku odvolacieho súdu).

10. Vo vzťahu k priznanej výške náhrady nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie uviedol, že aj keď podľa ustanovenia § 27b ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. sa zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutiami, ktoré boli vydané pred 1. januárom 2009 spravuje predpismi účinnými do 31. decembra 2008 a ustanovenie § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2008 vrátane neobsahovalo maximálnu povolenú výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú súd mohol priznať (za ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci), možno ustanovenie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v aktuálne účinnom znení považovať za akési vodítko pri priznávaní samotnej výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Aktuálne platné znenie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. zakazuje priznať výšku nemajetkovej ujmy nad výšku odškodnenia obete násilného trestného činu. Poukázal pritom na rozhodovaciu činnosť ESLP (Karhuvaara a Iltalehti v. Fínsko) a najvyššieho súdu (sp. zn. 4Cdo/171/2005) a konštatoval, že súd prvej inštancie sa pri riešení predmetnej otázky výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy neriadil vyššie uvedenou už ustálenou rozhodovacou praxou vyjadrenou v označených rozhodnutiach. Ak výsledkom toho bolo, že pri úvahách o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy neprihliadol na závery najvyššieho súdu o potrebe určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po náležitom zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie a zároveň uplatnený nárok neposúdil aj v kontexte s rozhodnutiami ÚS SR a ESLP, odklonil sa od ustálenej praxe najvyššieho súdu a rozhodol preto aj vecne nesprávne (bod 62. rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd považoval za potrebné zdôrazniť, že porovnaním nemajetkovej ujmy žalobkyne v jej spoločenskom, osobnom, profesijnom, rodinnom živote v porovnaní so škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia či sexuálneho zneužívania, sa javí nemajetková ujma vo výške 20 800 € ako dostatočná, nakoľko z výsledkov vykonaného dokazovania nevyplývala potreba, aby ujma, ktorú utrpela žalobkyňa, prevyšovala odškodnenie, ktoré sa priznáva obetiam (50-násobok minimálnej mzdy), ktorým bolo zasiahnuté do ich práva na život (zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených trestným činom). S ohľadom na uvedené preto odvolací súd konštatoval, že žalobkyňou požadovaná náhrada nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie a väzbu je neprimeraná.

11. Odvolací súd ďalej tiež uviedol, že v konaní nebolo medzi stranami sporným, že uznesením vyšetrovateľa z 10. augusta 1995 bola žalobkyňa obvinená z trestného činu vydierania formou spolupáchateľstva (obvinenie bolo voči žalobkyni vznesené aj uznesením z 21. apríla 1995) a už vyššie označeným rozsudkom OS Žilina v spojení s taktiež už vyššie označeným uznesením KS v Žiline došlo k jej oslobodeniu spod obžaloby, keď z vykonaných dôkazov v prípravnom konaní a na hlavnom pojednávaní nebolo preukázané, že by sa skutok stal tak, ako bol koncipovaný v obžalobe. Mal teda za preukázané, že uznesenie o vznesení obvinenia je nezákonným rozhodnutím v trestnom konaní, keďže obvinenie vznesené žalobkyni nebolo v trestnom konaní preukázané.

12. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podali opäť dovolania obe strany sporu.

13. Žalovaná napadla rozsudok v časti I. výroku ukladajúcej jej povinnosť zaplatiť žalobkyni 20 800 € titulom náhrady nemajetkovej ujmy, ako aj vo výroku II., ktorým odvolací súd priznal žalobkyni voči žalovanej z titulu nároku na náhradu nemajetkovej ujmy nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, výroku III., ktorým odvolací súd priznal žalovanej voči žalobkyni z titulu nároku na náhradu škody (za

trovy obhajoby) nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu a vo výroku IV., ktorým náhradu trov dovolacieho konania stranám sporu nepriznal. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) v spojení s § 432 CSP.

14. Výtýkanú tzv. zmätočnosťnú vadu (nesprávny procesný postup súdu s následkom v podobe porušenia práva strany sporu na spravodlivý proces) podľa žalovanej odvolací súd založil tým, že nevysvetlil dôvody podstatné pre svoje rozhodnutie, čím pri aplikácii druhej vety stanoviska občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015 (R 2/2016) v spojení s už ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu je naplnený tento dovolací dôvod. Konkrétne žalovaná uviedla nevysvetlenie dôvodov, ktoré viedli odvolací súd k zmene rozsudku súdu prvej inštancie (k vyhodnoteniu dôvodnosti odvolacích dôvodov žalovanej), nevysvetlenie dôvodov odvolacieho súdu pre priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy osobitne za trestné stíhanie a nevysvetlenie dôvodov, ktoré viedli odvolací súd k rozhodnutiu o nároku na náhradu trov konania. Poukázala na zmätočnosť záverov odvolacieho súdu, namietajúc, že ak tento dospel k záveru, že nemala byť priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 190 000 €, ale len 20 800 €, musel súd prvej inštancie buď nesprávne právne vec posúdiť, alebo dospieť na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam. Pre túto rozpornosť neposkytol odvolací súd žiadne vysvetlenie. K naplneniu dovolacieho dôvodu, o ktorom je reč, vo vzťahu k odôvodneniu priznania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy osobitne za trestné stíhanie žalovaná uviedla, že práve týmto postupom (priznaním osobitne nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie bez akéhokoľvek odôvodnenia) oba nižšie súdy rozhodujúcim spôsobom zaťažili svoje rozsudky vadami zakladajúcimi prípustnosť i dôvodnosť podania opravných prostriedkov a rozhodli navyše tiež v rozpore s právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v jeho uznesení sp. zn. 6Cdo/37/2012 (ktorý bol pre ne záväzným). Podľa názoru žalovanej práve priznaním náhrady nemajetkovej ujmy osobitne za trestné stíhanie došlo ku stavu, kedy bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v sume, ktorá prekračuje odškodnenie poskytované pre obeť násilných trestných činov (inými hmotnoprávnymi predpismi); pričom žalobkyňa v priebehu konania sa opakovane vyjadřila, že za samotné trestné stíhanie si osobitne žiaden nárok neuplatňuje. Považuje preto za nezrozumiteľné, ako mohol odvolací súd priznať osobitne nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu, ktorá je súčasťou trestného konania, a to v sume 10 800 € (čím je v plnej miere pokrytý celý predmet konania v zmysle žaloby) a následne priznať i osobitne nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za samotné trestné stíhanie v sume ďalších 10 000 €, ktorý si ale žalobkyňa osobitne nikdy neuplatnila (ba dokonca výslovne opakovane uviedla, že osobitne za trestné stíhanie si nárok neuplatňuje, že si uplatňuje len nárok na väzbu, ktorá je integrálnou súčasťou trestného konania). Ďalšia skutočnosť, pre ktorú je daný predmetný dovolací dôvod podľa žalovanej spočíva v tom, že takto postupoval i súd prvej inštancie, ona k takémuto postupu predniesla odvolacie námietky v bode II. odvolania, tými sa ale odvolací súd nezaoberal. K naplneniu dovolacieho dôvodu vo vzťahu k námietke odôvodnenia rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania žalovaná uviedla, že výroky II., III., a IV. rozsudku odvolacieho súdu napáda v prvom rade ako výroky závislé na výroku I., zároveň však identifikovala hneď niekoľko dôvodov, pre ktoré je ňou napádaný rozsudok aj v týchto výrokoch nepreskúmateľný, nedostatočne odôvodnený a napokon arbitrárny a prekvapivý.

15. Dôvodom pre prípustnosť dovolania z pohľadu § 421 CSP je podľa žalovanej skutočnosť, že rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto veci záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorou sa odvolací súd vo svojom rozhodnutí síce zaoberal, avšak s nesprávnym záverom a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Žalovaná má za to, že odvolací súd nesprávne právne vec posúdil pri posúdení otázky primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy za väzobné trestné stíhanie podľa zákona č. 58/1969 Zb. s ohľadom na platné a účinné vnútroštátne predpisy upravujúce aj iné finančné kompenzácie (zákona č. 215/2006 Z. z., resp. zákona č. 274/2017 Z. z.), súdnu prax, relevantné rozhodnutia EŠLP a zásadu spravodlivého zadostučinenia, nakoľko sám dovolací súd v zrušujúcom rozhodnutí vydanom v tomto konaní (sp. zn. 6Cdo/37/2012) judikoval, že všeobecné súdy rozhodujúce o priznaní a určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy sú povinné vychádzať z hmotnoprávných predpisov, ktoré priamo určujú výšku náhrady za spôsobenú ujmu, ako aj z relevantných rozhodnutí EŠLP. Nesprávne právne posúdenie odvolacieho súdu a následný odklon od záverov prijatých ustálenou

judikatúrou ohľadne priznávania náhrady nemajetkovej ujmy spočíva podľa žalovanej aj v tom, že odvolací súd napriek tomu, že deklaroval, že priznal náhradu nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie a väzbu s prihliadnutím na odškodnenie, ktoré vnútroštátna právna úprava priznáva obetiam násilných trestných činov podľa zákona č. 274/2017 Z. z. (predtým zákona č. 215/2006 Z. z.) v skutočnosti žiadne porovnanie neuskutočnil. Poukázala na rozhodovanie ESLP, podľa ktorého by finančná náhrada nemala byť neprimeraná iným finančným kompenzáciám, napr. výške náhrady na utrpenie a bolesť (už spomínané rozhodnutie proti Fínsku), ako aj najvyššieho súdu, ktorý konštatoval možnosť bezdôvodného obohacovania sa a dokonca i bagatelizovania niektorých ujem na iných základných právach pri priznávaní premrštených súm (4Cdo/171/2005). Pri poukazoch na časť rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, reprezentovanej (okrem ostatného spomenutého rozsudku) rozhodnutiami sp. zn. 6Cdo/38/2019, 5Cdo/128/2021, 6Cdo/37/2012, 3Cdo/7/2017, 2Cdo/112/2017 a 3Cdo/19/2018 namietala, že v zmysle uplatniteľných záverov najvyššieho súdu, teda nielen v prípade nároku na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. (pred alebo po jeho novelizácii zákonom č. 412/2012 Z. z.) ale aj vtedy, ak sa uplatnený nárok posudzuje podľa zákona č. 58/1969 Zb. (ktorý nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vôbec neupravoval), je nevyhnutné pri priznávaní náhrady nemajetkovej ujmy zohľadniť ďalšie právne predpisy upravujúce obdobnú problematiku a porovnať nárok žalobkyne s týmito ďalšími predpismi. Následná zákonná úprava limitov výšky náhrady nemajetkovej ujmy uskutočnená v zákone č. 514/2003 Z. z. a priamo poukazujúca na osobitný právny predpis upravujúci odškodnenie, bola len potvrdením záverov, ku ktorým dospela dlhodobá a ustálená súdna prax. Priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v sume 20 800 € sa podľa názoru žalovanej jednoznačne vymyká právnym záverom zhrnutým vyššie. Napádaný rozsudok na žiadnom mieste neobsahuje vyčíslenie odškodnenia, ktoré patrí obetiam násilných trestných činov podľa zákona č. 274/2017 Z. z. (resp. podľa zákona č. 215/2006 Z. z.). Podľa platných a účinných ustanovení zákona č. 274/2017 Z. z. (ktorým bol zrušený a nahradený zákon č. 215/2006 Z. z.), za najzávažnejší dôsledok (smrť) zákon umožňuje priznať maximálnu náhradu nemajetkovej ujmy vo výške päťdesiatnásobku minimálnej mzdy, čo v roku 2005, kedy bola žalobkyňa oslobodená spod obžaloby, predstavovalo 11 450 €. Aj z rozhodovacej praxe ESLP vo vzťahu k Slovenskej republike, týkajúcej sa porušenia čl. 5 Dohovoru za posledných päť rokov, vyplýva, že sumy na úrovni 20 800 € sa tam prakticky nevyskytujú [rok 2022 vo veci Salmanov, sťažnosť č. 40132/16 - priznaná náhrada 8 000 €, rok 2021 Šerif Serif, sťažnosť č. 50377/17 - 1 600 €, Karol Bešina, sťažnosť č. 63770/17 - 1 600 €, Ladislav Kuc, sťažnosť č. 171101/19 - 2 000 €, rok 2000 M. S., sťažnosť č. 17189/11 - 2 300 €, Hamzat Shiksaitov, sťažnosť č. 56751/16, 33762/17 - 8 500 €, rok 2019 Marek Móry, Matúš Benc (sťažnosť č. 3912/15, 7675/15 - 2 x 4 000 €, rok 2018 Dávid Schram, sťažnosť č. 8555/17 - 2 000 €, rok 2017 Ladislav Kuc, sťažnosť č. 37498/14 - 6 500 €]. S poukazom na uvedené, ak by aj súdy dospeli v tomto prípade k záveru, že bol naplnený predpoklad, že žalobkyni má byť priznaná najvyššia možná suma náhrady nemajetkovej ujmy, ide pre tento prípad o sumu na úrovni 11 450 €.

16. Žalobkyňa napadla rozsudok v časti I. výroku, teda tam, kde odvolací súd žalobu o zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy nad sumu 20 800 € zamietol. Prípustnosť dovolania odvodzovala od § 421 písm. a) a b) a § 420 písm. f) CSP. Nesúhlasila s úvahami, ktorými sa pri určení výšky nemajetkovej ujmy riadil odvolací súd. Podľa nej nie je správny a ústavne konformný jeho postup predstavovaný riadením sa pri priznaní náhrady nemajetkovej ujmy obmedzeniami obsiahnutými v inej zákonnej úprave (poukazujúc pritom na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/262/2015 a rozsudok KS v Košiciach sp. zn. 9Co/506/2015 - kde súdmi bola žalobkyni priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 100 000 € a tiež nález ÚS SR sp. zn. III. ÚS 754/2016, ktorý uvádza v tam posudzovanej veci konkrétne sumy odškodnenia nemajetkovej ujmy za väzbu a za samotné trestné stíhanie - za trestné stíhanie v trvaní 55 mesiacov a väzbu takmer 3 mesiace celkovú náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 35 000 €). I s odkazom na rozhodovaciu prax všeobecných súdov v Českej republike, ktoré nepovažujú za neprimerané odškodnenie väzby vo výške 1 000 € za mesiac jej trvania, nemožno podľa ÚS SR považovať odškodnenie zostávajúcich 52 mesiacov trvania trestného stíhania sumou 620 € za mesiac trvania trestného stíhania za neadekvátne.

17. Žalobkyňa tiež namietala, že odvolací súd nebral dostatočne do úvahy aj ďalšie dôležité skutočnosti - že bola stíhaná ako žena s osobitosťami, ktoré vyplývajú z vykonaného dokazovania a ako advokátka,

diskreditovaná v očiach justičných partnerov, s ktorými pri výkone svojho povolania prichádzala a prichádza dennodenne do styku (sudcovia, prokurátori, vyšetrovatelia, členovia ZVJS, znalci atď.). Podľa žalobkyne nebola zohľadnená ani samotná dĺžka odškodniteľnej väzby a odškodniteľného trestného stíhania, ktoré odôvodňujú výšku náhrady nemajetkovej ujmy v tom zmysle, že čím je/sú ich trvanie dlhšie, tým by mala byť aj denná (mesačná) suma odškodnenia vyššia. Dovolaciemu súdu preto navrhla, aby riešil právnu otázku, či samotná dĺžka trvania väzby a trvania trestného stíhania majú mať na posúdenie výšky nemajetkovej ujmy taký vplyv, že denná (mesačná) suma nemajetkovej ujmy, sa má v porovnateľných prípadoch zvyšovať úmerne k dĺžke trvania väzby alebo trestného stíhania. Žalobkyňa ďalej namietala, že aj keď trestné stíhanie bolo ukončené jedným oslobodzujúcim rozsudkom, vznesené boli voči nej až dve obvinenia, z ktorých každé predstavuje nezákonné rozhodnutie. Z rozsudku odvolacieho súdu sa pritom nedá zistiť, ako (a či vôbec) sa právne s touto skutočnosťou odvolací súd vysporiadal, keď pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy túto v porovnaní s rozhodnutím súdu prvej inštancie podstatným spôsobom znížil. Ona pritom mohla podať aj dve osobitné žaloby, kde v každej by bolo základom jedno z nezákonných rozhodnutí. S poukazom na to navrhla dovolaciemu súdu aby sa zaoberal ďalšími právnymi otázkami: I. či u obvineného, stíhaného súbežne na základe viacerých nezákonných rozhodnutí o vznesení obvinenia, trestné stíhanie ktoré skončili jeho oslobodením už v spoločnom konaní, má mať počet takých trestných stíhaní vplyv na výšku priznanej nemajetkovej ujmy a to taký, že výška nemajetkovej ujmy má byť priamo úmerná počtu trestných stíhaní; II. či by pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy nemala byť zohľadnená inflácia a nárast spotrebiteľských cien (od podania žaloby v roku 2007 do rozhodnutia vo veci v roku 2019) a III. či nemalo byť zohľadnené trvanie a narastanie nemajetkovej ujmy až do vyhlásenia konečného rozhodnutia v roku 2023.

18. S ohľadom na uvedené dovolacie dôvody sa žalobkyňa domnieva, že jej postupom odvolacieho súdu bolo súčasne odňaté aj právo na spravodlivý proces - pre absenciu riadneho odôvodnenia rozsudku, jeho nepredvídateľnosť a svojvoľnosť v rozpore s čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (uvedenej ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., ďalej tiež len „Listina“), s čl. 6 ods. 1 Dohovoru, s čl. 46 ods. 1 Ústavy a s čl. 47 Charty základných práv Európskej únie, keď z pôvodne súdom prvej inštancie priznanej sumy 230 000 €, potvrdenej tiež odvolacím súdom, jej odvolací súd tentoraz napádaným rozhodnutím priznal len sumu 20 800 €, riadiac sa pritom obmedzeniami obsiahnutými v inej právnej úprave. Tým je daná aj prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP s poukazom na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017 a 8Cdo/73/2017 a tiež ÚS SR sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Aj po rokoch je opakovane hrubo napádaná jej povest', bezúhonnosť a ľudská dôstojnosť, naďalej sa vo svojom okolí stretáva s útokmi na svoju občiansku a profesionálnu česť, s osočovaním, ohováraním a pohŕdaním a i preto je (žalobkyňa) názoru, že rozsudok odvolacieho súdu predstavuje nezákonné rozhodnutie, ktoré vychádza z mylného riešenia nastolených otázok a je aj zmätočným pre jeho nespravodlivosť. I ona (navrhla), aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v ňou napádanéj časti podľa § 449 ods. 1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

19. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali včas (§ 427 ods. 1 CSP) obe strany, z ktorých u každej v ňou napádanéj časti šlo usúdiť na jej procesný neúspech v konaní pred odvolacím súdom (§ 424 CSP) a to za splnenia podmienky zákonom vyžadovaného právnického vzdelania u žalobkyne aj povereného zamestnanca žalovanej (§ 429 ods. 2 písm. a) a b) CSP], z ktorých navyše žalobkyňa bola ešte i zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal predovšetkým bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) prípustnosť dovolania. Dospel pritom k záveru, že kým dovolanie žalovanej tentoraz za prípustné považovať nemožno, u dovolania žalobkyne, i keď len v časti opierajúcej sa o úpravu z § 420 písm. f) CSP, je to presne naopak.

20. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani sebou samým) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (tu porovnaj napríklad 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo 92/2012).

21. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

22. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu [písmeno a)] alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená [písmeno b)].

24. Podľa § 431 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení a podľa odseku 2 rovnakého ustanovenia sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada; podľa § 432 ods. 1 CSP potom dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci a podľa odseku 2 tu spomínaného ustanovenia sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

25. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu tzv. zmätočnosti namietanú dovolaniami oboch dovolateľiek, sú a/ nesprávny procesný postup súdu, b/ následok postupu pod a/ v podobe znemožnenia strane sporu realizácie jej patriaceho procesného práva alebo aj viacerých takýchto práv a c/ miera (intenzita) zásahu, pri ktorej už je namieste konštatovanie porušenia práva strany sporu na spravodlivý proces.

26. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

27. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní.

28. Na to, aby mohlo dôjsť ku konštatovaniu zaťaženia konania pred súdom vadou v podobe porušenia nesprávnym procesným postupom súdu práva strany sporu na spravodlivý proces, musí byť daná jednak príčinná súvislosť medzi nesprávnym procesným postupom súdu a upretím strane sporu niektorého z jej prináležiacich procesných práv, okrem toho tu však musí byť aj zákonom predpokladaná

intenzita zásahu do práv, odôvodňujúca záver, že nebyť takéhoto zásahu, strane sporu by sa dostalo možnosti uplatniť tie argumenty alebo námietky, ktoré pre nenáležitý postup odvolacieho súdu (resp. aj súdu prvej inštancie) museli byť uplatnené až dovolaním.

29. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený ustanovením čl. 46. ods. 1 Ústavy a ustanovením čl. 6 ods. 1 Dohovoru, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup súdu), aj právo na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejme všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

30. Vo vzťahu k oboma stranami tvrdenej nedostatočnosti odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (jeho nepreskúmateľnosti) je žiadúce zopakovať, že skúmanie náležitostí odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie prichádza do úvahy až po prekonaní obraznej vstupnej brány, predstavovanej úspešným spochybnením (či už z tohto alebo iného zákonom predpokladaného dôvodu) rozhodnutia odvolacieho súdu (ako primárneho a často jediného predmetu prieskumu v dovolacom konaní), okrem toho však tiež uviesť, že pôvodne čiastočne rozdielna a až neskôr zjednotená rozhodovacia prax najvyššieho súdu dospela - hoc aj ešte v režime OSP (t. j. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších zmien a doplnení, platného a účinného do 30. júna 2016) - k záveru, že diskutovaný pojem „procesný postup“ (približený už pod bodom 27. zhora) principiálne nemožno vykladať extenzívne - jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu [v tejto súvislosti porovnaj aj dovolaním žalovanej spomínané stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015 R 2/2016, podľa ktorého právnej vety „nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) OSP a výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP“]. Hoci otázka použiteľnosti tohto stanoviska aj v režime novej procesnej úpravy je prakticky od nadobudnutia jej účinnosti predmetom diskusií, jedným zo záverov rozhodovacej praxe najvyššieho súdu už v režime CSP je ten, že prijatím novej úpravy sa podmienky, za ktorých možno usudzovať na porušenie práva na spravodlivý proces, rozhodne neliberalizovali (ale naopak sprísnilo) a z toho plynie tiež možnosť ďalšieho záveru, podľa ktorého zmeny v právnej úprave dovolania a odvolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu stanoviska, pokiaľ ide o jeho druhú vetu (na rozdiel od tej prvej pre „opustenie“ novou úpravou dovolania a odvolacieho konania pojmu „iná vada“) nedotkli a preto ho treba (len a v práve uvedenom rozsahu) považovať i naďalej za aktuálne.

31. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov sú v praxi najčastejšie dané rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03 a III. ÚS 209/04). Nedostatky musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v ustanovení čl. 127 ods. 1 Ústavy (II. ÚS 336/2019). Súdne rozhodnutie je arbitrárne aj vtedy, ak dôvody, na ktorých je založené absentujú, ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03 a I. ÚS 301/06).

32. Špecificky k dovolacím námietkam žalovanej, týkajúcim sa nepreskúmateľnosti rozsudku odvolacieho súdu v ňou napádanej časti, sa žiada uviesť, že z obsahu spisu vyplýva, že v konaní bol vyčerpávajúcym spôsobom zistený a ustálený právny základ uplatneného nároku žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy, keďže je nepochybné a ustálené, že voči žalobkyni bol vykonaný nesprávny zásah štátu vo forme trestného stíhania, ktoré skončilo oslobodením spod obžaloby a to vrátane väzby, ktorá bola vykonaná v priebehu trestného konania. Uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy z časového hľadiska spadal do obdobia účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. Ako uviedol ÚS SR v náleze z 24. januára 2017 č. k. III. ÚS 754/2016-42, ústavnoprávny základ nároku jednotlivca na náhradu škody v prípade

trestného stíhania, ktoré je skončené oslobodením spod obžaloby (či zastavením trestného stíhania), je potrebné hľadať nielen v čl. 46 ods. 3 Ústavy a čl. 36 ods. 3 Listiny, ale vo všeobecnej rovine aj v princípoch materiálneho právneho štátu. Ak má byť štát považovaný za právny štát, musí riešiť objektívnu zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorými zasahujú do základných práv jednotlivca. V takej situácii nie je rozhodné, ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie, ale to, či sa ich podozrenie skutočne v trestnom konaní potvrdilo (rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky zo 17. júna 2008 sp. zn. II. ÚS 590/08 a z 28. augusta 2017 sp. zn. IV. ÚS 642/05). Ústavný súd v označenom náleze konštatoval, že priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za vedenie trestného stíhania, ktoré sa právoplatne skončilo inak, než odsúdením (a to aj v prípade, ak nebolo realizované väzobne), je ústavne akceptovateľným a Ústavou predpokladaným spôsobom poskytnutia satisfakcie takto stíhanej osobe, a to aj v prípade, ak bolo trestné stíhanie začaté už za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. (t. j. pred 1. júlom 2004). S ohľadom na práve uvedené preto nie je možné uznať prípustnosť a súčasne ani dôvodnosť dovolacieho dôvodu žalovanej, ktorým namietala nesprávny procesný postup odvolacieho súdu pre priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy osobitne za trestné stíhanie. Dovolací súd nad rámec uvedeného pritom považuje za potrebné doplniť, že z obsahu podaní žalobkyne z prejednávanej veci je nepochybné, že táto si uplatňovala nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonnú väzbu aj za nezákonné trestné stíhanie. Uvedené bolo potvrdené a ustálené aj v odvolacom konaní výsluchom samotnej žalobkyne. Vo vzťahu k namietanej výške náhrady nemajetkovej ujmy je potrebné doplniť, že odvolací súd napádaným rozsudkom s poukazom na rozsudok NS ČR sp. zn. 30Cdo 2357/2010 považoval za primerané žalobkyňu v rámci reľutárnej satisfakcie za väzbu „odškodniť“ v rámci rozpätia 20 - 60 € za deň väzby so zreteľom na všetky okolnosti prípadu (zohľadňujúc negatívny dopad väzby na osobný a profesijný život žalobkyne, na život prežitý počas trvania väzby, jej spoločenskú povesť a česť a v neposlednom rade aj na poškodenie zdravia) na vrchnej hranici odškodnenia sumou 60 € za deň, pričom vychádzal z dĺžky mesiaca 30 dní a doby trvania väzby 6 mesiacov, teda priznal odškodnenie za väzbu vo výške 10 800 € (bod 48. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy za vedené trestné stíhanie s prihliadnutím na zhodnotenie mnohých okolností v osobnostnej sfére žalobkyne, na skutočnosť, že u žalobkyne išlo o desaťročné, dlhoročné trestné stíhanie, ktoré prekračuje primeranú dĺžku vedenia trestného stíhania v obdobných prípadoch a tiež na rozhodovacia činnosť iných súdov v obdobných veciach, nepovažoval sumu 10 000 €, ktorú žalobkyňa priznal, za neudržateľne vysokú ani za neprimeranú (body 51. a 52. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd svoje rozhodnutie zmeniť rozsudok súdu prvej inštancie, keď ním priznanú náhradu nemajetkovej ujmy potvrdil iba do sumy 20 800 € a vo zvyšku ho zmenil tak, že žalobu zamietol, odôvodnil v bode 62. rozsudku, kde uviedol, že v posudzovanom prípade sa súd prvej inštancie pri riešení výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy neriadil ustálenou rozhodovacou praxou vyjadrenou v ním označených rozhodnutiach. Nebolo tak možné usúdiť na dôvodnosť dovolacej námietky žalovanej tzv. zmätočnosťou ani vo vzťahu k procesnému postupu odvolacieho súdu spočívajúcemu v zmene rozsudku súdu prvej inštancie (odhliadajúc na tomto mieste od toho, že táto v rozhodujúcej časti vyznela v prospech tejto dovolateľky).

33. Druhým žalovanou uplatneným dovolacím dôvodom bolo namietané nesprávne právne posúdenie veci pre tvrdený odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri priznaní náhrady nemajetkovej ujmy za väzobné trestné stíhanie. Najvyšší súd sa problematikou určovania primeranej výšky nemajetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu zaoberal vo viacerých svojich rozhodnutiach (naposledy komplexnejšie v uznesení sp. zn. 6Cdo/142/2023, v ktorom podrobne uviedol výklad aj k tým rozhodnutiam, na ktoré žalovaná poukazovala svojim dovolaním v prejednávanej veci). Žiaduce je v tejto súvislosti uviesť, že rozsudok sp. zn. 4Cdo/171/2005 bol vydaný v konaní o ochranu osobnosti fyzickej osoby proti vydavateľovi tlače podľa § 11 a nasl. OZ, teda bol založený na celkom iných skutkových a právnych východiskách ako tentoraz prejednávaný spor. V uznesení sp. zn. 6Cdo/37/2012 ako v jednom zo skorších rozhodnutí dovolacieho súdu v tentoraz prejednávanej veci nebol vyslovený záväzný právny názor pre nižšie súdy, pretože ním došlo k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu pre jeho nepreskúmateľnosť a najvyšší súd v ňom otázku primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy neriešil. V rozhodnutí zo 7. augusta 2018 sp. zn. 3Cdo/7/2017 (o náhrade škody podľa zákona č. 58/1969 Zb.) najvyšší súd poukázal na judikatúru

ESLP, podľa ktorej náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). ESLP konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napr. Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo); výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napr. Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). ESLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. už spomínané rozhodnutie vo veci Italehti a Karhuvaara v. Fínsko). Analýza záverov odvolacieho súdu v časti napádanej dovolaním žalovanej z pohľadu ich súladnosti s vyššie uvedenými rozhodnutiami najvyššieho súdu či judikatúrou ESLP však tvrdenie o odklone nepodporuje, keď naopak na jednej strane buď ide o skutkovo a právne odlišné prípady alebo o prípady vylučujúce takú mieru zovšeobecnenia, pri ktorej by šlo konštatovať primeranosť či neprimeranosť priznanej náhrady a na strane druhej o nezohľadnenie žalovanou tých špecifik nezákonného trestného stíhania a rovnako nezákonnej väzby žalobkyne (čo inak z dôvodov priblížených neskôr platilo - i keď nie pre dôvodnosť námietok žalovanej - tiež pre odvolací súd), pre ktoré sumu priznanú žalobe vyhovujúcim výrokom nateraz ostatného rozsudku odvolacieho súdu v spojení s jemu predchádzajúcim rozsudkom súdu prvej inštancie nešlo považovať za neprimeranú.

34. Ak žalovaná v tomto konaní opätovne nastolila problematiku odklonu odvolacieho súdu v prejednávacom spore od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v riešení otázky primeranosti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy za (nezákonné) trestné stíhanie na základe nezákonného rozhodnutia z hľadiska jej súladu s vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúcimi aj iné finančné kompenzácie (zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, resp. úprava jemu predchádzajúca), so súdnou praxou, rozhodnutiami ESLP a zásadou spravodlivého zadosťučinenia, t. j. či sú všeobecné súdy rozhodujúce o priznávaní a určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy povinné vychádzať z hmotnoprávnych predpisov, ktoré priamo určujú výšku náhrady za spôsobenú ujmu, ako aj z relevantných rozhodnutí ÚS SR či ESLP; ani tu dovolací súd preskúmaním napádaného rozsudku nedospel k záveru, že odvolací súd sa právnymi závermi, na ktorých založil rozhodnutie napádané dovolaním žalovanej, v nastolenej otázke (otázka primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy) odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Žiadne z vyššie (aj žalovanou) uvádzaných rozhodnutí najvyššieho súdu a ani žiadne jeho iné rozhodnutie totiž nejde interpretovať ako kategorický zákaz prekročenia obmedzení daných predpismi o odškodňovaní obetí násilných trestných činov, resp. inými predpismi aj v prípadoch náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutia či postupy orgánov štátu, za ktoré zodpovedá štát, zvlášť ak nárok má pôvod ešte v právnej úprave spred nadobudnutia účinnosti predpisov ustanovujúcich takéto obmedzenia a ich uplatnenie by bolo aj v rozpore s principiálnym zákazom retroaktivity (spätnej účinnosti) právnych predpisov. Rovnako na vybočenie z medzí judikatúry nešlo podľa názoru dovolacieho súdu usudzovať ani so zreteľom k existencii rozhodnutí ESLP uvádzaných žalovanou, keď tu priznávanie v konaniach o porušení Dohovoru sťažovateľom zo Slovenska nižších súm než tej prisúdennej odvolacím súdom v prejednávanej veci nie je samo osebe svedectvom neprimeranosti náhrady prisúdennej žalobkyni, ale skôr prirodzeného rozdielu v nahliadaní na problém primeranosti na vnútroštátnej úrovni jednotlivých členských štátov Rady Európy na jednej strane a na úrovni nadnárodného orgánu zriadeného (o. i.) za účelom „dozerania“ na dodržiavanie Dohovoru na strane druhej a z ničoho v dovolacej argumentácii žalovanej nevyplyvalo, žeby prinajmenšom v niektorom z ňou uvádzaných prípadov sťažností zo Slovenska posudzovaných ESLP šlo o prípad vykazujúci také prvky zhody (totožnosti) s tým žalobkyniným, aby to odôvodňovalo otázky o odchylnom prístupe v jednom z prípadov (pri jeho porovnaní s tým druhým). Ani na záver o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP preto v tomto prípade podľa dovolacieho súdu neboli podklady.

35. Najvyšší súd po preskúmaní veci preto dovolanie žalovanej ako celok [ako v časti namietajúcej existenciu procesnej vady konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, tak aj v časti namietajúcej

nesprávne právne posúdenie veci za cenu odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) rovnakého zákona] odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

36. Nesporným paradoxom rozhodovania o dovolaniach v prejednávanej veci tentoraz i vzhľadom k „posunu“ v rozhodovaní na odvolacom súde bolo to, že na rozdiel od skončenia tretieho dovolacieho konania v tejto veci (vedeného pod sp. zn. 6Cdo/224/2019) neúspechom dovolania žalobkyne a naopak úspechom dovolania jej procesnej súperky musel byť výsledok v poradí štvrtého dovolacieho konania presne opačný.

37. Pokiaľ totiž i žalobkyňa v dovolacom konaní namietala nesprávny procesný postup odvolacieho súdu s následkom v podobe porušenia jej práva na spravodlivý proces, ktorý mal spočívať v absencii riadneho odôvodnenia rozsudku, v jeho nepredvídateľnosti a svojvoľnosti vo vzťahu k výške (ne)priznanej náhrady nemajetkovej ujmy; v tejto časti najvyššiemu súdu po preskúmaní rozsudku odvolacieho súdu neostalo iné, než konštatovať, že odvolací súd pri určení výšky náhrady spôsobilnej nezákonným rozhodnutím štátu za súčasného náležitého zohľadnenia iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie a posúdenia nároku aj v kontexte s rozhodnutiami EŠLP, nezohľadnil dôležité skutočnosti, ktoré boli v konaní preukázané.

38. Ako vyplynulo z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie, žalobkyni bolo Obvodným úradom vyšetrovania PZ Košice II (pod ČVS: VP334/10-95) vznesené obvinenie 21. apríla 1995 pre trestný čin vydierania formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 k § 235 ods. 1, 2 písm. c) Trestného zákona a rovnakým úradom vyšetrovania (pod ČVS: VP 796/10-95) ďalšie obvinenie 10. augusta 1995 pre trestný čin vydierania formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 k § 235 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona na dvoch odlišných skutkových základoch. Následne 27. júna 1995 podal obvodný prokurátor Košice II obžalobu na Obvodný súd Košice II, 8. februára 1999 podala Krajská prokuratúra v Košiciach obžalobu na Krajský súd v Košiciach a 10. februára 1999 podala Krajská prokuratúra v Bratislave obžalobu na Krajský súd v Bratislave. Žalobkyňa bola 25. augusta 1995 vzatá do väzby uznesením sudcu Okresného súdu Prešov Ntv 78/95, pričom návrh na vzatie do väzby bol spracovaný Krajskou prokuratúrou v Košiciach pod č. 2Kv 74/95 11. augusta 1995 a pôvodne adresovaný Obvodnému súdu Košice I. Žalobkyňa bola väzobne stíhaná od 12. augusta 1995 do 11. februára 1996. Rozsudkom OS Žilina č. k. 3T/394/00-1562 bola žalobkyňa podľa § 226 písm. a) Tr. Por. spod obžaloby oslobodená vo vzťahu k skutku, ktorý sa jej kládol za vinu ako trestný čin vydierania podľa § 235 ods. 1, 2 písm. c) Tr. zák. účinného pred novelou č. 248/94 Z. z. vo forme spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Tr. zák. a bola tiež oslobodená spod obžaloby za trestný čin kvalifikovaný ako trestný čin vydierania formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Tr. zák. k § 235 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák. Súd v konaní uviedol, že zo spisového materiálu boli zistené okolnosti spochybňujúce dodržanie práva na spravodlivý proces od samého počiatku obžalovanej, pričom poukázal na spôsob vedenia výsluchov, spôsob vylúčenia orgánov činných v trestnom konaní pri rozhodovaní o vzatí do väzby, k dôvodom oznamovania zrušenia termínu hlavného pojednávania a v neposlednom rade právo obžalovanej na spravodlivý proces spochybňuje aj samotná dĺžka trestného konania.

39. Napriek uvedenému odvolací súd vo svojom rozsudku opakovane uvádza, že trestné stíhanie žalobkyne trvalo 113 mesiacov a 15 dní (od 10. augusta 1995 do 27. júla 2005 - bod 27. rozsudku) a väzba bola vykonaná od 12. augusta 1995 do 11. februára 1996 (body 44. a 65. rozsudku). Odvolací súd konštatuje vo vzťahu k žalobkyni oslobodenie iba spod jednej obžaloby (body 44., 50. a 65. rozsudku). Právne posúdenie nároku žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie tak nie je v súlade so skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. Od takto nepresne konštatovaného skutkového stavu potom odvolací súd odvodil výšku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie žalobkyne, neberúc takto do úvahy ako pluralitu trestných konaní voči nej vedených, tak ani celkom neodškriepiteľné zvýšenie závažnosti nezákonného zásahu do jej práv, majúce pôvod v jej oslobodení spod oboch obžalôb (pominúc na tomto mieste nevyjasnenie, čo sa stalo s tou treťou - teda s akým výsledkom skončilo konanie v tomto prípade). Takéto nepresné a príliš zjednodušujúce posúdenie nesprávneho zásahu štátu, nemohlo byť vo vzťahu k uplatnenému nároku žalobkyne spravodlivé.

Odvolací súd vo svojom rozsudku neuviedol dôvody, ktoré ho viedli k posúdeniu nároku žalobkyne iba vo vzťahu k tomu obvineniu, ktoré bolo vznesené ako druhé v poradí 10. augusta 1995.

40. Vo vzťahu k žalobkyňou vznesenej námietke zásahu do jej práva na riadne odôvodnené súdne rozhodnutie a tým aj práva na spravodlivý proces tak už uvedené muselo viesť k záveru o prípustnosti (a aj dôvodnosti) dovolania žalovanej [v častiach opieraných o § 420 písm. f) CSP].

41. Vzhľadom na konštatovanie existencie prvého dovolacieho dôvodu (podľa § 420 CSP) aj dôvodu prípustnosti dovolania [podľa písmena f) rovnakého ustanovenia] dovolací súd už nepristupoval k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie žalobkyne, týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom [podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP]. Postupoval pritom v súlade so svojou rozhodovacou praxou, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti (pri ktorej existencii musí vždy dôjsť k zrušeniu dovolaním napadnutého rozhodnutia a k vráteniu veci jeho pôvodcovi na ďalšie konanie) ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je posudzovanie otázok súvisiacich so správnosťou právneho posúdenia predčasné (1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017). Naozaj len pre úplnosť a vo forme poznámky na okraj sa pritom v tomto konkrétnom prípade žiada uviesť, že právne otázky formulované v závere bodu 17. tohto uznesenia a podľa žalobkyne riešené odvolacím súdom nesprávne boli otázkami, ktoré odvolací súd pre evidentné prehliadnutie faktoru plurality trestných stíhaní žalobkyne ani neriešil a preto na akomkoľvek ich možnom riešení ani nemohol založiť svoje rozhodnutie, pričom akýkoľvek pokus dovolacieho súdu o ich zodpovedanie by musel naraziť na bariéru v podobe možnej (očakávateľnej) takej zmeny skutkových zistení ešte pred časom opätovného pristúpenia odvolacieho súdu k rozhodovaniu vo veci, pri ktorej by sa takto len predbežné a hypotetické úvahy mohli stať akademickými, ak nie celkom nepoužiteľnými.

42. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil iba rozsudok odvolacieho súdu (majúc za to, že náprava zrušením len jeho je v tomto prípade aj v záujme obnovenia stavu rešpektovania procesných práv strán sporu postačujúca a s prihliadnutím k okolnostiam prípadu v prejednávanej veci najviac aj v súlade so zásadami urobenými súčasťou čl. 17 Základných princípov CSP) a to len v tej časti veci samej, v ktorej mu to umožnilo prípustné aj dôvodné dovolanie žalobkyne a tiež v časti trov konania [vo všetkých výrokoch majúcich povahu závislých na čo i len čiastočne úspešne napadnutom rozhodnutí vo veci samej podľa § 439 písm. a) CSP], reparujúc tak i nesprávnosť rozdelenia rozhodnutia o trovách konania podľa jeho výsledku vo vzťahu k obom čiastkovým nárokom uplatneným žalobou a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

43. O trovách dovolacieho konania nerozhodoval, pretože o nich so zreteľom k čo i len čiastočnému zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu patrí rozhodnúť v novom rozhodnutí odvolaciemu súdu (§ 453 ods. 3 CSP).

44. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.